

ISSN 2181-9130

Doi Journal 10.26739/2181-9130

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

11 ЖИЛД, 10 СОН

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 11, НОМЕР 10

JOURNAL OF LAW RESEARCH

VOLUME 11, ISSUE 10

ТОШКЕНТ-2026

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF LAW RESEARCH

№10 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2026-10>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Abdurasulova Qumriniso Raimqulovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Fayziev Shoxrud Farmonovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

12.00.01 - ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ / ТЕОРИЯ ПРАВА И ГОСУДАРСТВА, ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ / THEORY OF LAW AND STATE, HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

Boboyev Halimboy Boboyevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ahmedshaeva Mavlyuda Axatovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Adilxodjayeva Surayyo Maxkamovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Sattorov Abdug'affor

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Yosuke Shamoto

yuridik fanlar doktori, professor (Yaponiya)

Umarxanova Dildora Sharipxanovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Nematov Jo'rabek Nematilloevich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

12.00.02 - КОНСТИТУЦИОННЫЙ ҲУҚУҚ, МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ, МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ / КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО; АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО; ФИНАНСОВОЕ ПРАВО / CONSTITUTIONAL LAW; ADMINISTRATIVE LAW; FINANCIAL RIGHT

Malikova Gulchexra

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Xusanov Ozod Tillabayevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Selimanova Svetlana Mixaylovna

yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)

Xvan Leonid Borisovich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Peshkova Xristina Vyacheslovovna

yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)

Sung Un Lee

yuridik fanlar doktori, professor (Janubiy Koreya)

12.00.03 - ҲУҚУҚРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО; ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО; СЕМЕЙНОЕ ПРАВО; МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО / CIVIL LAW; BUSINESS LAW; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Oqyulov Omonboy

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ro'zinazarov Shuhrat Nuraliyevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ruziyev Rustam Jabborovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Borotov Mirodiljon Xomudjonovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Toshev Boboqul Norqobilovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Shomuxamedova Zamira Shoislamovna

yuridik fanlar doktori, (O'zbekiston)

Ahmad Issa Altweissi

yuridik fanlar doktori, professor (Iordaniya)

Mexmonov Kambariddin Miradxanovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

12.00.04 - ҲУҚУҚРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ХЎЖАЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАҚАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА МЕДИАЦИЯ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; АРБИТРАЖНЫЙ ПРОЦЕСС И МЕДИАЦИЯ / CIVIL PROCEDURE LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW; ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

Esanova Zamira Normurodovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Mamasidiqov Muzaffar Musajonovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jason A.

Kanton Federal sud markazi (AQSH)

Borut Strazisar

Yuridik bo'lim boshlig'i (Sloveniya)

12.00.05 - МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ / ТРУДОВОЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ / THE LABOR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Usmanova Muborak Akmalxanovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Gasanov Mixail Yuriyevich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Sattorova Gulnoza Djurakulovna

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Murodova Gulnora

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Denisov Gleb

yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Fayziyev Shuxrat Xasanovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Usmonov Muhammadi Bahridinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Xolmuminov Juma
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jo'rayev Yuldash Achilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Nurmatov Mirg'olib Mirzayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Po'latov Baxtiyor Xalilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Salomov Baxrom Salomovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Osmonaliyev Qayrat
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirzayev Aziz
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Aleksey Kibalnik
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Kudryavtsev Vladislav Leonidovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Sergey Shoshin
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
James B.
Eaglin Federal sud markazi (AQSH)

Rustambayev Mirzayusup Hakimovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Zufarov Rustam Axmedovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Kabulov Rustam
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Rajabova Mavjuda Abdullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ismailov Isomiddin
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Hamidov Nurmuhammad Orif o'g'li
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (O'zbekiston)
Yuldoshev Rifat Raxmadjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Djansarayeva Rima Ernatovna
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Yelena Antonyan Aleksandrovna
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Matthew Light
yuridik fanlar doktori, professor (Kanada)
Qo'shayev Nurali Mahmudovich
yuridik fanlar nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

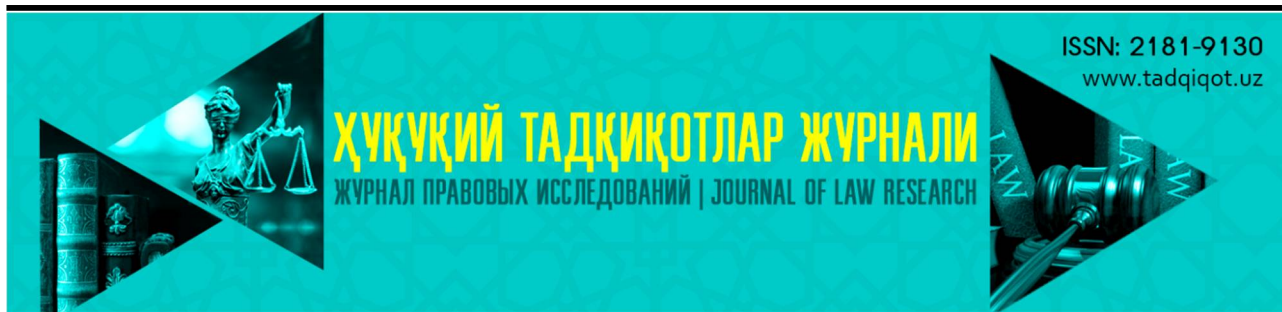
Inog'omjonova Zumratxon Fatxullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Pulatov Yuriy Safiyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
To'laganova Gulchehra Zaxitovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Muxiddinov Faxriddin Muxiddinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirazov Davron Miragzamovich
yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)
Rijakov Aleksandr Petrovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Stoyko Nikolay Genadyevich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Iskandarov Zayniddin
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Sergey Pen
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Aleksey Purs
yuridik fanlar doktori, dotsent (Belarus)
Jurgen Maurer
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)
Kevin Curtin
yuridik fanlar doktori, professor (AQSH)

Ismoilov Bahodir Islamovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Matkarimova Gulchehra Abdusamatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Yuldasheva Govxerjan
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Alexander Trunk
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)

1. Sodikov Akmal Shavkat ugli, Youwei Yan FROM OFFICIAL PUBLICATION TO EFFECTIVE USE: THE EVOLUTION OF STATE MECHANISMS FOR ENSURING THE DISSEMINATION AND USE OF LEGAL INFORMATION.....	5
2. Чжэн Юли СТРУКТУРА И МЕХАНИЗМ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЗИТИВНЫХ ЗАЩИТНЫХ ОБЯЗАННОСТЕЙ ГОСУДАРСТВА В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ: НА ПРИМЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КИБЕРБУЛЛИНГУ В ОТНОШЕНИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В КИТАЕ И УЗБЕКИСТАНЕ.....	16
3. Батиров Шерзод Амнджанович ПРАВОВОЙ СТАТУС ИНОСТРАННОГО ИНЖЕНЕРА-КОНСУЛЬТАНТА В СТРОИТЕЛЬНЫХ СПОРАХ С УЧАСТИЕМ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЗАКАЗЧИКА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	32
4. Усмонов Восид Мухаммадиевич ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДА МУАЛЛИФЛАРНИНГ МУЛКИЙ ҲУҚУҚИНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ.....	40
5. Джалалов Адхам Ахматжонович ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ИШТИРОКИДАГИ ПОРНОГРАФИЯ АЙЛАНМАСИ: ЖИНОЙ ЖАВОБГАРЛИК ЁШИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ ВА ЕЧИМЛАРИ.....	49
6. Hamidov Nurmuhammad Orif o'g'li SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING JINOYAT SODIR ETISH MEKANIZMIDAGI O'RNI: VOSITA, USUL VA JINOIY-HUQUQIY KVALIFIKATSIYA MASALALARI.....	58
7. Kurbanov Ma'rufjon Mamadaminovich HAYVONLARGA NISBATAN SHAFQATSIZ MUNOSABAT UCHUN JINOIY JAVOBGARLIKNING ZAMONAVIY ASOSLARI: EKOLOGIK OQIBATLAR, JINOYAT- HUQUQIY MUHOFAZA VA FALSAFIY PARADIGMALAR.....	67
8. Тохиржонов Шерзод Шухратжон угли СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВАЯ ОБУСЛОВЛЕННОСТЬ УСТАНОВЛЕНИЯ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ДОЛЖНОСТНЫМИ ПОЛНОМОЧИЯМИ.....	77
9. Ибрагимов Акмал Ишмуратович ЖИНОЯТ ИШИНИ СУДГА ҚАДАР ЮРИТИШДА ДАВЛАТ ҲИСОБИДАН ЮРИДИК ЁРДАМ КЎРСАТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ ТАБИАТИ.....	89
10. Nugmanov Nugman Abdullayevich, Sayfullaeva Venera Nimatjonovna SUN'IY INTELLEKTNI XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING SHARTNOMAVIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	108
11. Sayfullaeva Venera Nimatjonovna SUN'IY INTELLEKTNING AXBOROT XAVFSIZLIGI SOHASIGA TA'SIRI VA XALQARO- HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING ASOSIY MUAMMOLARI.....	122
12. Musayev Djamaliddin Kamalovich GIYOHVANDLIK VOSITALARINING NOQONUNIY MUOMALASIGA QARSHI KURASHISHNING XALQARO-HUQUQIY MEKANIZMLARI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	131

Hamidov Nurmukhammad Orif o'g'li,
Toshkent davlat yuridik universiteti
mustaqil izlanuvchisi
E-mail: hamidov-2018@list.ru

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING JINOYAT SODIR ETISH MEXANIZMIDAGI O'RNI: VOSITA, USUL VA JINOIY-HUQUQIY KVALIFIKATSIYA MASALALARI

For citation: Khamidov Nurmukhammad Orif ugli. THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE MECHANISM OF CRIME: ISSUES OF INSTRUMENT, METHOD, AND CRIMINAL QUALIFICATION. Journal of Law Research. 2026, 11 vol., issue 10.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23280906>

ANNOTASIYA

Maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining jinoyat sodir etish mexanizmidagi o'rni an'anaviy «jinoyat sodir etish vositasi» va «jinoyat sodir etish usuli» kategoriyalari nisbati nuqtai nazaridan tadqiq etilgan. Tadqiqotning markaziy muammosi sun'iy intellektning generativlik, avtomatlashtirish, adaptivlik va nisbiy avtonomlik xususiyatlari uni oddiy texnik vosita sifatida baholash imkonini saqlab qoladimi yoki jinoyat huquqida shakllangan instrumental yondashuvni qayta ko'rib chiqishni talab qiladimi, degan savoldan iborat. Milliy va xorijiy doktrina, O'zbekiston Respublikasining amaldagi jinoyat qonunchiligi hamda sun'iy intellektni tartibga solishga oid xalqaro yondashuvlar qiyosiy tahlil qilingan. Muallif sun'iy intellektning jinoyat-huquqiy ahamiyatini texnologiyaning nomi orqali emas, balki uning konkret jinoyat mexanizmida bajargan funksiyasi, inson nazoratining darajasi va algoritmik avtonomlik ko'lamini orqali aniqlashni taklif etadi. Sun'iy intellektidan foydalanishni barcha hollarda mustaqil kvalifikatsiya belgisiga aylantirish o'rniga texnologik neytrallikni saqlash, biroq SI jinoyatning masshtabini, ta'sirchanligini yoki avtomatlashuv darajasini sifat jihatdan o'zgartirgan holatlarni javobgarlikni differentsiatsiya qilishda hisobga olish maqsadga muvofiqligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, jinoyat sodir etish vositasi, jinoyat sodir etish usuli, generativ sun'iy intellekt, algoritmik avtonomlik, deepfake, texnologik neytrallik, ayb, sababiy bog'lanish, inson nazorati, kiberjinoyatchilik, jinoyatni kvalifikatsiya qilish.

Хамидов Нурмухаммад Ориф угли,
Самостоятельный соискатель Ташкентского
государственного юридического университета
E-mail: hamidov-2018@list.ru

РОЛЬ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В МЕХАНИЗМЕ СОВЕРШЕНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯ: ВОПРОСЫ СРЕДСТВА, СПОСОБА И УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ КВАЛИФИКАЦИИ

ANNOTASIYA

В статье исследуется роль технологий искусственного интеллекта в механизме совершения преступления через призму соотношения традиционных уголовно-правовых категорий «средство совершения преступления» и «способ совершения преступления». Центральная проблема исследования заключается в определении того, позволяет ли генеративный, автоматизированный, адаптивный и относительно автономный характер искусственного интеллекта по-прежнему рассматривать его лишь как обычное техническое средство либо данные особенности требуют пересмотра сложившегося в уголовном праве инструментального подхода. Проведён сравнительный анализ национальной и зарубежной доктрины, действующего уголовного законодательства Республики Узбекистан, а также международных подходов к регулированию искусственного интеллекта. Обосновывается позиция о том, что уголовно-правовое значение искусственного интеллекта должно определяться не наименованием технологии как таковой, а функцией, которую она выполняет в конкретном механизме преступления, степенью человеческого контроля и уровнем алгоритмической автономности. На этой основе предлагаются «функционально-инструментальная модель» и алгоритм уголовно-правовой оценки деяний с участием искусственного интеллекта: «цель – функция – контроль – автономность – результат – причинная связь – вина». Обосновывается целесообразность сохранения принципа технологической нейтральности вместо признания использования искусственного интеллекта универсальным квалифицирующим признаком, при одновременном учёте его уголовно-правового значения в случаях, когда применение ИИ качественно увеличивает масштаб преступления, степень его воздействия либо уровень автоматизации.

Ключевые слова: искусственный интеллект, средство совершения преступления, способ совершения преступления, генеративный искусственный интеллект, алгоритмическая автономность, дипфейк, технологическая нейтральность, вина, причинная связь, человеческий контроль, киберпреступность, квалификация преступления.

Khamidov Nurmukhammad Orif ugli,

Independent Researcher of
Tashkent State University of Law
E-mail: hamidov-2018@list.ru

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE MECHANISM OF CRIME: ISSUES OF INSTRUMENT, METHOD, AND CRIMINAL QUALIFICATION

ANNOTATION

This article examines the role of artificial intelligence technologies in the mechanism of criminal offending through the relationship between the traditional criminal-law categories of an “instrument of crime” and a “method of committing an offence.” The central issue addressed is whether the generative, automated, adaptive and relatively autonomous characteristics of artificial intelligence still allow it to be treated merely as a conventional technical instrument, or whether such features require a reconsideration of the traditional instrumental approach developed in criminal law. The study provides a comparative analysis of domestic and foreign legal scholarship, the criminal legislation currently in force in the Republic of Uzbekistan, and international approaches to the regulation of artificial intelligence. It is argued that the criminal-law significance of artificial intelligence should be determined not by the designation of the technology itself, but by the function it performs within a particular criminal mechanism, the degree of human control, and the level of algorithmic autonomy. On this basis, the article proposes a “functional-instrumental model” and an analytical framework for the criminal-law assessment of AI-assisted conduct based on the sequence: “purpose – function – control – autonomy – outcome – causation – culpability.” The article further argues in favour of preserving the principle of technological neutrality rather than treating the use of artificial intelligence as a universal qualifying circumstance, while recognising its distinct criminal-

law significance where AI qualitatively increases the scale, impact or degree of automation of the offence.

Keywords: artificial intelligence, instrument of crime, method of committing an offence, generative artificial intelligence, algorithmic autonomy, deepfake, technological neutrality, culpability, causation, human control, cybercrime, legal qualification of an offence.

Sun'iy intellektning jinoyat huquqi uchun eng murakkab jihati uning yangi texnologiya ekanida emas, balki inson avval foydalanib kelgan texnik vositalardan farqli ravishda muayyan vazifalarni avtomatik bajarish, tashqi muhitga moslashish, yangi kontent hosil qilish va ayrim hollarda dastlabki inson topshirig'idan keyin konkret harakatlarni mustaqil tanlash imkoniyatiga ega ekanidadir. Shu sababli sun'iy intellekt ishtirokida sodir etilgan qilmishlarga nisbatan «kompyuterdan foydalanib sodir etilgan jinoyat» uchun ishlab chiqilgan an'anaviy tushuntirishlarni mexanik tatbiq qilish har doim ham yetarli natija bermaydi.

Mazkur muammoni tahlil qilar ekanmiz, sun'iy intellektdan foydalanish mustaqil jinoyat tarkibini emas, balki jinoyat sodir etish «vositasi yoki usuli»ni tashkil qilishi mumkinligini ta'kidlash lozim. Bunday texnologiyalar jinoyat sodir etish mexanizmini murakkablashtirib, raqamli dalillarni aniqlash va sababiy bog'lanishni belgilashni qiyinlashtiradi. Ayni paytda dissertatsiyaning muayyan qilmishlarni kvalifikatsiya qilishga bag'ishlangan qismida dipfeyk (deepfake) orqali sodir etilgan firibgarlikda SI «faqat jinoyat sodir etish usuli» sifatida baholanadi.

Mazkur ikki pozitsiya o'rtasidagi farq terminologik masala emas. Agar SI «vosita» bo'lsa, u jinoyatchining tashqi dunyoga ta'sir ko'rsatishiga xizmat qiluvchi instrument sifatida namoyon bo'ladi; «usul» esa jinoiy maqsadga qanday tartib va mexanizm orqali erishilganini ifodalaydi. Demak, bir texnologiya muayyan vaziyatda vosita bo'lishi, uni qo'llashning konkret algoritmi esa jinoyat sodir etish usulini tashkil qilishi mumkin.

Shundan kelib chiqib, mazkur tadqiqotning asosiy gipotezasi quyidagicha: sun'iy intellektning jinoyat-huquqiy maqomini uning texnologik nomi emas, balki konkret jinoyat mexanizmida bajargan funksiyasi belgilashi lozim.

Qiyosiy tahlilda Gabriel Halleliy, Ugo Pagallo, Metyu U. Sherer, Robert Chesney va Daniel Sitron, shuningdek, A.P.Suxodolov, A.V.Bichkov, A.M.Bichkova, Z.I.Xisamova, I.R.Begishev, V.V.Xilyuta va boshqa mualliflarning yondashuvlaridan foydalanildi.

Jinoyat huquqida vosita, odatda, shaxsning jinoiy maqsadni amalga oshirish imkoniyatini ob'ektiv jihatdan ta'minlaydigan predmet, qurilma yoki boshqa resurs sifatida qaraladi. Usul esa jinoyatchining shu vosita va imkoniyatlardan foydalanib ijtimoiy xavfli natijaga erishish tartibini ifodalaydi.

Shu ma'noda pichoq – vosita, uni muayyan tarzda qo'llab zo'ravonlik qilish – usul; kompyuter – vosita, uning yordamida jabrlanuvchini aldash uchun soxta elektron resurs yaratish esa usul bo'lishi mumkin.

Gabriel Halleliy SI tizimining jinoyatdagi ishtirokini bir xil shaklda emas, balki turlicha – jinoyat sodir etuvchi, ishtirokchi yoki inson tomonidan foydalaniladigan instrument sifatida ko'rib chiqadi. Uning konsepsiyasida SI tizimi ishtirok etgan jinoyatlar uchun tashqi element va ayb masalalari alohida bloklarga ajratilgan [1].

Ugo Pagallo ham robotlarni insonga xos interaktiv qurol sifatida qabul qilish bilan ularni nisbatan mustaqil agent sifatida baholash o'rtasidagi farqni jinoyat huquqi uchun «hard cases» paydo bo'lishining manbai deb ko'rsatadi [2].

Ushbu qarashlardan kelib chiqib, bizningcha, SIga nisbatan «yoki vosita, yoki usul» shaklidagi binar yondashuvni rad etish kerak. Vosita va usul bir-birini istisno qilmaydi: SI texnologik vosita bo'lishi, uning konkret imkoniyatlaridan foydalanish algoritmi esa jinoyat sodir etish usulini tashkil qilishi mumkin.

Masalan, jinoyatchi jabrlanuvchining rahbari ovozini generativ SI orqali klonirovka qiladi va telefon orqali soxta to'lov topshirig'ini beradi. Bu holatda generativ model – soxta ovoz hosil qiluvchi vosita, rahbar ovozini taqlid qilib jabrlanuvchini ishontirish esa aldash usulidir.

Shuning uchun SIning «vosita» yoki «usul» ekani texnologiyaning o'ziga abstrakt ravishda emas, qilmishning ob'ektiv tomoni ichida u bajaragan funksiyaga qarab hal etilishi lozim.

SI jinoyat sodir etish mexanizmidagi rolini aniqlash uchun quyidagi funktsional tasnifni taklif qilish mumkin.

Birinchi tur – instrumental SI. Bunda texnologiya inson tomonidan belgilangan konkret operatsiyani bajarishga xizmat qiladi. Masalan, parol variantlarini saralash, matnni o'zgartirish yoki ma'lumotlarni tahlil qilish.

Ikkinchi tur – generativ SI. Tizim jinoyatda foydalaniladigan yangi ob'ekt – ovoz, tasvir, video, matn, dasturiy kod yoki soxta identifikatsiya ma'lumotini yaratadi. Bu yerda SI jinoyat predmetini emas, balki jinoyat sodir etish uchun ishlatiladigan intellektual mahsulotni ishlab chiqaradi.

Uchinchi tur – avtomatlashtiruvchi SI. Inson belgilagan operatsiyani ulkan miqyosda va yuqori tezlikda bajaradi. Masalan, o'n minglab potentsial jabrlanuvchilarga individuallashtirilgan phishing xabarlar yuboriladi.

To'rtinchi tur – adaptiv SI. Texnologiya tashqi muhitdan olingan ma'lumot asosida harakat taktikasini o'zgartiradi. Masalan, zararli dastur axborot xavfsizligi tizimining reaksiyasiga qarab hujum usulini avtomatik almashtiradi.

Beshinchi tur – nisbatan avtonom SI. Inson umumiy maqsadni belgilaydi, biroq tizim unga erishish uchun konkret harakatlar ketma-ketligini o'zi tanlaydi.

Bu besh tur bir-biridan mutlaq ajralgan emas. Bir tizim bir vaqtning o'zida generativ, avtomatlashtiruvchi va adaptiv funksiyalarni bajarishi mumkin. Tasnifning vazifasi texnologiyani texnik jihatdan nomlash emas, balki jinoiy natijaga olib kelgan algoritmik funksiyani huquqiy jihatdan lokallashtirishdir.

Shu ma'noda maqolaning birinchi asosiy ilmiy xulosasi shundan iboratki, «sun'iy intellektdan foydalanish» jinoyat huquqida mustaqil va universal mazmunga ega belgi emas; uning huquqiy ahamiyati SIning konkret jinoyat mexanizmida bajaragan funksiyasi bilan belgilanishi lozim.

Sun'iy intellektni oddiy qurol yoki dasturdan printsiplial farqlovchi xususiyat – muayyan darajadagi avtonomlikdir.

Matthew Scherer SIni huquqiy tartibga solishning murakkabligini tahlil qilar ekan, avtonomlikni foreseeability va causation bilan bevosita bog'laydi; uning tadqiqotida avtonomlik, oldindan ko'ra bilish va sababiy bog'liqlik (Autonomy, Foreseeability, and Causation), shuningdek nazorat (Control) masalalari alohida tahlil qilingan [3].

Bu yondashuv jinoyat huquqi uchun ayniqsa muhim. Chunki vosita qanchalik avtonom bo'lmasin, jinoiy javobgarlik avtomatik tarzda texnologiyaga ko'chmaydi. Masala inson harakati bilan natija o'rtasida normativ jihatdan ahamiyatli bog'lanish saqlangan-saqlanmaganidir.

Shu asosda uch darajani ajratish mumkin:

- inson har bir muhim qarorni qabul qiladi;
- tizim mustaqil harakat qiladi, inson esa uni nazorat qilib, aralashish imkoniga ega;
- operatsiya jarayonida insonning real vaqtdagi nazorati mavjud emas.

Uchinchi modelda SIning avtonomligi yuqori bo'lishi mumkin, biroq bu uni o'z-o'zidan jinoyat sub'ektiga aylantirmaydi.

A.P.Suxodolov, A.V.Bichkov va A.M.Bichkova ham o'z-o'zini o'rganadigan va bevosita inson nazoratisiz harakat qilishi mumkin bo'lgan SI tizimlari jinoiy siyosat uchun, avvalo, javobgarlik sub'ektini aniqlash muammosini keltirib chiqarishini qayd etadilar [4].

Shu bilan birga, SI avtonomligidan kelib chiqib uning mustaqil «aybi»ni konstruksiya qilishga shoshilmaslik zarur. Z.I.Xisamova va I.R.Begishev SIning o'z-o'zini o'rganishi va harakatni mustaqil tanlashi javobgarlik modeli uchun muammo ekanini ko'rsatib, SIning maxsus huquqiy sub'ektligiga oid yuridik fiktsiya imkoniyatini muhokama qiladilar [5].

Bizningcha, bu yechim jinoyat huquqida hozircha ortiqcha murakkab konstruksiyadir. Jinoyat huquqidagi ayb – faqat natijani texnik «tanlash» emas, balki shaxsning qilmishga nisbatan normativ ahamiyatli ongli-irodaviy munosabatidir. Zamonaviy SIda matematik tanlov mexanizmining mavjudligi ushbu psixik munosabatni avtomatik tarzda vujudga keltirmaydi.

Shuning uchun avtonomlik SIni vosita maqomidan chiqarib yubormaydi; u insonga natijani nisbat berish mezonlarini murakkablashtiradi.

SI ishtirokidagi jinoyat uchun eng qiyin savollardan biri quyidagi zanjirda paydo bo'ladi:

inson topshirig'i → algoritmik harakat → adaptiv qaror → avtonom harakat → ijtimoiy xavfli oqibat.

An'anaviy texnik vositada inson harakati bilan natija orasidagi masofa qisqa bo'ladi. SIda esa ushbu masofaga model arxitekturasini, o'qitish ma'lumotlari, tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir va avtomatik qarorlar kirib keladi. Biz bu holatni shartli ravishda «algoritmik masofa» deb atashni taklif qilamiz.

Algoritmik masofa qanchalik katta bo'lsa, natijani dastlabki inson harakatiga nisbat berishda quyidagi mezonlarni tekshirish zarur:

inson SIga qanday maqsad bergan;

mazkur natija shu maqsadning odatiy yoki ehtimoliy realizatsiyasi bo'lganmi;

shaxs SIning funktsional imkoniyatlarini bilganmi;

natijani oldindan ko'ra olishi mumkin bo'lganmi;

tizim ustidan real nazorat imkoniyati mavjud bo'lganmi;

xavf paydo bo'lganidan keyin uni to'xtatish imkoniyati bo'lganmi;

algoritmning harakati inson topshirig'iga nisbatan mutlaqo g'ayrioddiy yangi sabab sifatida namoyon bo'lganmi.

Demak, SIning «kutilmagan» harakati har doim sababiy bog'liqlik zanjirini uzmaydi. Agar shaxs xavfli natijaning ehtimolini anglagan yoki uni zarur ehtiyotkorlik bilan oldindan ko'rishi mumkin bo'lgan bo'lsa, avtonom algoritmik harakat natijani insonga nisbat berishga printsiptial to'siq bo'lmaydi.

Aksincha, tizimning harakati texnik va normativ jihatdan oldindan ko'rib bo'lmaydigan darajada mustaqil bo'lgan holatda aybli javobgarlikka nisbatan jiddiy shubha paydo bo'ladi.

Yuqorida qayd etilganiday, dipfeyk (deepfake) mazkur nazariyani sinovdan o'tkazish uchun eng aniq misoldir.

Chesney va Sitron dipfeyk (deepfake) texnologiyalari shaxslar, biznes, demokratiya va milliy xavfsizlik uchun yangi manipulyatsiya imkoniyatlarini yaratishini hamda haqiqiy va soxta axborot o'rtasidagi ishonchni zaiflashtirishini ko'rsatadilar [6].

Biroq deepfake'ning jinoyat-huquqiy ahamiyati uning mavjudligi bilan emas, qanday maqsadda ishlatilgani bilan belgilanadi.

Bank direktori ovozi klonirovka qilinib, buxgalter pulni jinoyatchining hisob raqamiga o'tkazishiga erishilganda:

– generativ SI – soxta audio ishlab chiqarish vositasi;

– soxta ovoz orqali jabrlanuvchida voqelikka mos bo'lmagan tasavvur hosil qilish – aldash usuli;

– mulkni egallash – jinoyatning maqsadi va natijasi.

Bunday ajratish nazariy jihatdan ham, kvalifikatsiya uchun ham ahamiyatli.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 168-moddasi birinchi qismi firibgarlikni aldash yoki ishonchni suiiste'mol qilish orqali o'zganing mulki yoki unga bo'lgan huquqni qo'lga kiritish sifatida belgilaydi. Eng muhimi, 168-modda uchinchi qismi «g» bandida firibgarlikning «axborot tizimidan, shu jumladan axborot texnologiyalaridan foydalanib» sodir etilishi alohida kvalifikatsiya belgisi sifatida belgilangan.

Bu norma muhim xulosaga olib keladi: O'zbekiston qonun chiqaruvchisi firibgarlikda muayyan bir texnologiyani masalan, SIning alohida sanab o'tmay, kengroq axborot texnologiyasi kategoriyasidan foydalangan.

Shu sababli hozirgi bosqichda JK 168-moddasiga «sun'iy intellektdan foydalanib» degan yana bir maxsus band kiritish ortiqcha bo'lishi mumkin. Generativ SI axborot texnologiyasining turi sifatida amaldagi konstruksiya bilan qamrab olinishi mumkin.

Bu texnologik neytrallikning milliy qonunchilikdagi amaliy ko'rinishidir.

SIning jinoyat mexanizmidagi roli phishing yoki zararli dasturlarda boshqacha ko'rinadi.

Agar inson generativ model orqali birta soxta xabar tayyorlasa, SI asosan kontent yaratish vositasi bo'lib qoladi.

Agar model o'n minglab jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilib, ularning har biri uchun psixologik jihatdan moslashtirilgan alohida xabar yaratsa va tarqatsa, SI jinoyat mexanizmini masshtablashtiradi.

Agar zararli dastur himoya tizimining reaksiyasini o'rganib, yangi hujum strategiyasini o'zi tanlasa, u adaptiv funktsiya bajaradi.

Shu nuqtada SI an'anaviy vositadan farq qila boshlaydi: u faqat inson ta'sirini tashqi dunyoga yetkazmaydi, balki jinoyat sodir etish mexanizmining ayrim oraliq elementlarini ham o'zi shakllantiradi.

Biroq bundan SI jinoyat «sub'ekti»ga aylanadi degan xulosa kelib chiqmaydi. To'g'ri xulosa – vositaning avtonomlik koeffitsienti ortishi ayb va sababiy bog'lanishni aniqlashga nisbatan yuqoriroq isbotlash talabini keltirib chiqaradi.

Bu yerda ikki qarama-qarshi normativ model mavjud.

Birinchi modelga ko'ra, jinoyat qonuni texnologik neytral bo'lishi lozim. Qonun «qaysi dastur ishlatilgani»ga emas, qaysi huquqiy manfaatga qanday tajovuz qilinganiga qarab javobgarlik belgilaydi.

Ikkinchi model SIning o'ziga xos imkoniyatlari – avtomatlashtirish, masshtablashtirish, ishonchli qalbakilashtirish va adaptiv harakat – ayrim jinoyatlarning ijtimoiy xavfini sifat jihatdan oshirishi mumkinligiga tayanadi.

Bizningcha, ushbu dilemmani «yoki – yoki» usulida hal qilish kerak emas.

Asosiy qoida texnologik neytrallik bo'lishi, maxsus kvalifikatsiya esa istisno tariqasida qo'llanilishi lozim.

Ya'ni «SIDan foydalanilgan» degan faktning o'zi og'irlashtiruvchi holat bo'lmasligi kerak. Aks holda telefon kalkulyatoridan tortib katta generativ modelgacha bo'lgan turli texnologiyalar bir xil huquqiy baho olishi mumkin.

Maxsus huquqiy ahamiyat SI quyidagi natijalardan kamida birini keltirib chiqarganida yuzaga kelishi mumkin:

- jinoyatning odatiy usul bilan erishib bo'lmaydigan darajada masshtablashishi;
- ko'p sonli shaxslarni avtomatik tarzda nishonga olish;
- identifikatsiya vositalarini yuqori darajada ishonchli soxtalashtirish;
- jinoyatni aniqlashdan qochish uchun adaptiv mexanizmdan foydalanish;
- inson aralashuvsiz ko'p martalik jinoiy harakatlarni amalga oshirish;
- zarar ko'lamini sezilarli oshirish.

Demak, kvalifikatsiya uchun texnologiyaning nomi emas, texnologiya orqali vujudga kelgan qo'shimcha ijtimoiy xavf hal qiluvchi bo'lishi lozim.

V.V.Xilyuta ham raqamlashuv sharoitida jinoyat huquqining mavjud fundamental institutlarini har bir texnologik o'zgarish tufayli radikal qayta qurishga tanqidiy munosabat bildiradi [7].

Shunga yaqin masala Ye.Yu.Antonova tomonidan ham bevosita «SI – jinoyat sub'ekti yoki jinoyat quroli/vositasimi?» tarzida qo'yilgan [8].

Yevropa Ittifoqining hujjati (Artificial Intelligence Act) SIni jinoyat sub'ekti deb belgilamaydi. U xavfga asoslangan va preventiv-regulatory modelni qo'llaydi.

Reglamentning 50-moddasi sintetik audio, video, tasvir yoki matn yaratadigan tizimlar chiqargan kontentni mashina o'qiy oladigan shaklda belgilash majburiyatini, deepfake kontentdan foydalanuvchilar uchun esa uning sun'iy yaratilgani yoki o'zgartirilganini oshkor qilish talabini nazarda tutadi.

Ushbu yondashuv jinoyat huquqi uchun muhim metodologik signal beradi: qonun chiqaruvchi birinchi navbatda texnologiyaning o'ziga jinoiy sub'ektlilik berishga emas, xavfni boshqarish, traceability va transparency'ni ta'minlashga harakat qilmoqda.

Yevropa Kengashining hujjati (Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law) ham SI tizimining butun hayot tsikli davomida inson

huquqlari, demokratiya va huquq ustuvorligiga muvofiqlikni, risk va ta'sirni baholash hamda yetarli profilaktik choralarni talab qiladi. Konvensiya 2024-yil 5-sentabrda imzolash uchun ochilgan birinchi xalqaro majburiy SI shartnomasidir.

Bu hujjatlarni O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksiga shundoqqina ko'chirish shart emas. Ulardan kelib chiqadigan asosiy saboq, ya'ni xavfli SI tizimi bilan insonning funktsional aloqasini oldindan hujjatlashtirish, nazorat chegaralarini belgilash va algoritmik qarorni rekonstruksiya qilish imkoniyatini saqlab qolishdir.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining axborot texnologiyalari sohasidagi jinoyatlarga bog'ishlangan XX¹ bobida axborotlashtirish qoidalarini buzish, kompyuter axborotidan yoki kompyuter tizimlaridan qonunga xilof foydalanish bilan bog'liq maxsus jinoyat tarkiblari mavjud.

Shuning uchun SI paydo bo'lgani munosabati bilan Kodeksga umumiy «sun'iy intellektdan foydalanib jinoyat sodir etish» usulini normasini kiritishga hozircha ob'ektiv ehtiyoj ko'rinmaydi.

Bizningcha, uch bosqichli yondashuv maqbul.

Birinchidan, mavjud jinoyat tarkiblari texnologik neytrallik asosida qo'llanilishi kerak.

Ikkinchidan, axborot texnologiyalaridan foydalanishni allaqachon kvalifikatsiya belgisi sifatida nazarda tutgan normalarda SI ushbu keng kategoriya ichida baholanishi lozim.

Uchinchidan, SIning avtomatlashtirish yoki avtonomligi tufayli yangi darajadagi ijtimoiy xavf paydo bo'layotgani empirik sud amaliyoti bilan isbotlangan taqdirdagina maxsus kvalifikatsiya belgilarini muhokama qilish mumkin.

Shu nuqtai nazardan Oliy sud Plenumi darajasida yoki jinoyat qonunchiligini sharhlash amaliyotida quyidagi mezonlardan foydalanish mumkin:

Sun'iy intellekt texnologiyasidan foydalanilgan holda sodir etilgan qilmishni kvalifikatsiya qilishda texnologiyaning nomi emas, balki uning jinoyat mexanizmida bajargan funksiyasi, shaxs tomonidan belgilangan maqsad, insonning tizim ustidan real nazorat imkoniyati, tizim avtonomligining darajasi, algoritmik harakat bilan kelib chiqqan oqibat o'rtasidagi sababiy bog'lanish hamda ushbu holatlarning shaxs aybi bilan qamrab olinganligi aniqlanishi lozim.

Bu qoida yangi javobgarlik asosini yaratmaydi. Aksincha, klassik jinoyat-huquqiy tamoyillarni yangi texnologik muhitda bir xil qo'llashga xizmat qiladi.

Biz o'tkazgan tadqiqot natijalari SI bilan bog'liq jinoyatlarga nisbatan ikki keskin yondashuvning har ikkalasi ham yetarli emasligini ko'rsatadi.

Birinchi yondashuv SIn oddiy kompyuter dasturidan deyarli farq qilmaydigan vosita deb qarab, uning avtonomlik va generativlik xususiyatlarini yetarlicha hisobga olmaydi.

Ikkinchi yondashuv esa SI avtonomligi oshgani sari uni insonga o'xshash mustaqil jinoyat sub'ekti sifatida baholashga intiladi.

Bizningcha, ikki yondashuv o'rtasida funktsional-instrumental model nisbatan asosliroq.

Uning mazmuni quyidagicha:

birinchidan, sun'iy intellekt hozirgi rivojlanish bosqichida jinoiy aybning mustaqil sohibi emas;

ikkinchidan, SIn oddiy passiv predmetga tenglashtirish ham to'g'ri emas, chunki u jinoyat mexanizmining oraliq bosqichlarini avtomatik shakllantirishi mumkin;

uchinchidan, huquqiy baho SIning texnik klassifikatsiyasiga emas, uning jinoyat mexanizmidagi funksiyasiga qarab berilishi lozim;

to'rtinchidan, avtonomlikning oshishi jinoiy javobgarlikni insondan texnologiyaga ko'chirish emas, balki insonga natijani nisbat berish uchun avvaldan ko'ra olish (foreseeability), nazorat (control) va sababiy bog'liqlik (causation) mezonlarini kuchaytirishga olib keladi.

O'tkazilgan tadqiqot quyidagi xulosalarni shakllantirish imkonini beradi.

Birinchidan, sun'iy intellektni universal ravishda faqat «jinoyat sodir etish usuli» deb baholash nazariy jihatdan to'liq emas. SI muayyan holatda texnologik vosita, uning imkoniyatlarini jinoiy maqsadga yo'naltirish mexanizmi esa jinoyat sodir etish usuli hisoblanishi mumkin.

Ikkinchidan, SIning jinoyatdagi rolini aniqlash uchun texnologiyaga emas, funksiyaga asoslangan yondashuv taklif etiladi. Unga ko‘ra SIning instrumental, generativ, avtomatlashtiruvchi, adaptiv va nisbatan avtonom funksiyalari ajratiladi.

Uchinchidan, SIning avtonomligi uni avtomatik ravishda jinoyat sub’ektiga aylantirmaydi. Avtonomlikning oshishi inson harakati va natija o‘rtasidagi «algoritmik masofa»ni kengaytiradi hamda foreseeability, controllability va causation mezonlarining ahamiyatini kuchaytiradi.

To‘rtinchidan, «SIDan foydalanib sodir etilgan» degan faktning o‘zi javobgarlikni og‘irlashtiruvchi universal belgi bo‘lmasligi kerak. Texnologik neytrallik asosiy qoida bo‘lib qolishi lozim. SI jinoyat masshtabini, jabrlanuvchilar sonini, aldashning ishonchliligini, avtomatlashtirishni yoki zarar ko‘lamini sifat jihatdan oshirgan taqdirdagina uning qo‘shimcha jinoyat-huquqiy ahamiyati masalasi ko‘rib chiqilishi mumkin.

Beshinchidan, O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 168-moddasi uchinchi qismi «g» bandida axborot tizimi va axborot texnologiyalaridan foydalanib sodir etilgan firibgarlik uchun allaqachon maxsus kvalifikatsiya belgisi mavjud. Shuning uchun deepfake yoki boshqa generativ SIDan foydalanilgan firibgarlik uchun yangi «SI» kvalifikatsiya belgisini kiritishdan oldin mavjud normaning qamrovi va sud amaliyoti yetarli-etarli emasligi o‘rganilishi shart.

Oltinchidan, O‘zbekiston jinoyat huquqi uchun eng istiqbolli yo‘nalish SIni jinoyat sub’ekti sifatida e’tirof etish emas, balki insonning SI bilan funktsional aloqasini – maqsad, nazorat, oldindan ko‘ra bilish imkoniyati, avtonomlik va natija o‘rtasidagi bog‘lanishni – huquqiy jihatdan aniqlashtirishdan iborat.

Shunday qilib, sun’iy intellekt jinoyat sodir etishning mutlaqo yangi «sub’ekti»ni emas, balki an’anaviy jinoyat vositasi tushunchasining texnologik jihatdan murakkablashgan shaklini vujudga keltirmoqda. Jinoyat huquqining vazifasi esa texnologiya nomlarini Kodeksga ketma-ket kiritish emas, insonning aybli harakati bilan algoritmik natija o‘rtasidagi normativ bog‘lanishni aniq va barqaror mezonlar asosida belgilashdan iborat.

Iqtiboslar/Snoski/References:

1. Hallevy G. Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems. Cham: Springer, 2015. External Element Involving Artificial Intelligence Systems – pp. 47–66; Positive Fault Element – pp. 67–146. DOI: 10.1007/978-3-319-10124-8.
2. Pagallo U. The Laws of Robots: Crimes, Contracts, and Torts. Dordrecht: Springer, 2013. «Crimes» – pp. 45–78. DOI: 10.1007/978-94-007-6564-1.
3. Scherer M.U. Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies // Harvard Journal of Law & Technology. 2016. Vol. 29. No. 2. Pp. 353–400; autonomy, foreseeability and causation – from p. 363; control – from p. 366. DOI: 10.2139/ssrn.2609777.
4. Sukhodolov A.P., Bychkov A.V., Bychkova A.M. Criminal Policy for Crimes Committed Using Artificial Intelligence Technologies: State, Problems, Prospects // Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences. 2020. Vol. 13. No. 1. Pp. 116–122. DOI: 10.17516/1997-1370-0542.
5. Хисамова З.И., Бегишев И.Р. Уголовная ответственность и искусственный интеллект: теоретические и прикладные аспекты // Всероссийский криминологический журнал. 2019. Т. 13. № 4. С. 564–574. DOI: 10.17150/2500-4255.2019.13(4).564-574. (Khisamova Z.I., Begishev I.R. Criminal Liability and Artificial Intelligence: Theoretical and Applied Aspects // Russian Journal of Criminology. 2019. Vol. 13. No. 4. Pp. 564–574. DOI: 10.17150/2500-4255.2019.13(4).564-574.)
6. Chesney R., Citron D.K. Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security // California Law Review. 2019. Vol. 107.
7. Хиллута В.В. Искусственный интеллект и уголовное право: приемлем ли палингенезис в условиях цифровизации? // Журнал российского права. 2023. Т. 27. № 9. С. 90–103. (Khilyuta V.V. Artificial Intelligence and Criminal Law: Is Palingenesis Acceptable in the Context of Digitalization? // Journal of Russian Law. 2023. Vol. 27. No. 9. Pp. 90–103.)

8. Антонова Е.Ю. Технологии искусственного интеллекта – субъект преступления или орудие / средство совершения преступления? // Юридический вестник Кубанского государственного университета. 2022. № 1. С. 31–39. (Antonova E.Yu. Artificial Intelligence Technologies: A Subject of Crime or an Instrument / Means of Committing a Crime? // Legal Bulletin of Kuban State University. 2022. No. 1. Pp. 31–39.)
9. Abbosov M.M. Sun'iy intellektdan foydalangan holda sodir etilgan jinoyatlar uchun javobgarlik: xalqaro-huquqiy yondashuv // Yurisprudensiya. 2025. Jild 9. № 4. B. 119–129. (Abbosov M.M. Liability for Crimes Committed Using Artificial Intelligence: An International Legal Approach // Jurisprudence. 2025. Volume 9. № 4. B. 119–129.)
10. Inoyatov N.X. Sun'iy intellektning huquqiy maqomi masalasiga qiyosiy yondashuv: Yevropa Ittifoqi va O'zbekiston tajribasi // Yuridik fanlar axborotnomasi. 2025. Jild 9. № 4. B. 119–129. (Inoyatov N.Kh. A Comparative Approach to the Legal Status of Artificial Intelligence: The Experience of the European Union and Uzbekistan // Review of Law Sciences. 2025. Vol. 9. No. 4. Pp. 119–129.)
11. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act), Article 50.
12. Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law, CETS No. 225, 2024.
13. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. 168-модда; XX¹ боб – «Ахборот технологиялари соҳасидаги жиноятлар». Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. <https://lex.uz/ru/docs/111453> (Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. Article 168; Chapter XX¹ – “Crimes in the Field of Information Technologies.” National Database of Legislation. <https://lex.uz/ru/docs/111453>)

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF LAW RESEARCH

Taqdim etilayotgan maqolalarga qo'yilgan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida qabul qilinadi va Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan bo'lishi shart. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
2. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni va e-mail, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
3. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida kamida 60 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
4. Keyingi qatordan 6-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
5. Keyingi qatordan asosiy matn umimiy so'zi minimal 2000 ta bo'ladi.
6. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim va havolalar asosiy matnda bo'lishi kerak [1, B.25].
7. Maqolada keltirilgan dalillarning to'g'riligi uchun muallif mas'ul, plagiat holati taqiqlanadi.
8. Web of science, Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статья принимается на узбекском, английском и русском языках и должна быть оформлена в Microsoft Word шрифтом Times New Roman, размер 12, межстрочный интервал — 1, поля со всех сторон — 2 см. Абзацный отступ — 1,25 см; выравнивание по ширине и переносы слов должны быть включены автоматически.
2. В первой строке справа указываются фамилия, имя и отчество автора; во второй строке — место работы автора, должность, ученая степень и звание, а также e-mail; в третьей строке по центру страницы крупным и жирным шрифтом — название статьи. Эти сведения должны быть приведены на узбекском, английском и русском языках.
3. Ниже дается аннотация на узбекском, английском и русском языках, содержащая не менее 60 слов на каждом языке.
4. Далее приводятся 6–10 ключевых слов на узбекском, английском и русском языках.
5. Далее основной текст: общий объем текста должен быть не менее 2000 слов.
6. Полный список литературы должен быть приведен после основного текста в алфавитном порядке; ссылки должны присутствовать в основном тексте в формате [1, C.25].
7. Автор несет ответственность за достоверность приведенных в статье доказательств; плагиат запрещен.
8. Рекомендуется цитирование журналов из база данных Web of Science и Scopus.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles are accepted in Uzbek, English and Russian and must be prepared in Microsoft Word using Times New Roman font, size 12, single line spacing, with 2 cm margins on all sides. First-line indent is 1.25 cm; text should be justified and word hyphenation/line breaks set to automatic.
2. In the first line on the right: the author's surname, given name and patronymic; in the second line: the author's affiliation, position, academic degree and title, and e-mail; in the third line centered on the page: the article title in bold and uppercase (or bold). These details must be provided in Uzbek, English and Russian.
3. Next, provide an abstract in Uzbek, English and Russian of at least 60 words in each language.
4. Next, provide 6–10 keywords in Uzbek, English and Russian.
5. Next, the main text: total word count must be at least 2000 words.
6. The full list of references must appear after the main text in alphabetical order, and citations should appear in the main text in the format [1, P.25].
7. The author is responsible for the accuracy of the evidence presented in the article; plagiarism is prohibited.
8. It is advisable to include citations from journals indexed in Web of Science and Scopus.